

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Sacrificio Missæ Expedite Celebrando Libri III

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1661

De Altari, ejusque ornatu, Capit. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41878

§. V

De violatione Ecclesie, seu loci Sacrificii, ejusque Reconciliatione remissive.

DE tota hac re agam per occasionem infra l. 3. c. 6. §. 3. ubi sermonem faciam de impedimento loci quoad faciendum Sacrum.

CAPUT V.

De Altari, ejusque ornatu.

ALtare, quasi particularis locus est Sacrificii. De ipso igitur, ejusque ornamentis, hic congruè disputandum breviter est.

§. I.

De Altari.

ALtare, sine quo Sacrificare, peccatum est, sine dubio,

I C

MOX

mortale, duplex esse potest : Fixum & Portatile seu viaticum.

In Fixo , ut celebrari sine mortaliliceat , saltem tabula superior esse debet *a* lapidea. Consecratur autem (ut & Portatile) vel ab Episcopo proprio, & sede vacante, à viciniore, *b* vel ab habente potestatem à Pontifice, quæ tamen quamvis raro concedatur Sacerdoti Episcopo inferiori, concessum nihilominus vidisti, obiter, suprâ cap. 1. §. 2. num 5.

2. Nota autem in Ecclesiis non consecratis quemlibet Presbyterum erigere, & destruere *c* posse Altare non consecratum : at in consecratis, nullum stabile (ut notat Barb. l. mox citando numer. 3) posse,

a Coninch de Sacr. q. 8. art. 3. d. 2. n. 238. Fagund præcept. Eccl. 1 lib. 3. c. 22. n. 2. & passim. *b* Gavant in Man. Episc. V. Altare in Add. num. 4. citans Rodr. *c* Azor p. 1 lib. 10. cap. 27. q. 6. ex Sacr. Coninch. Lezzana V. Altare n. 12. ex consuet.

posse, erigi, vel destrui Altare sine
Episcopi consensu. Notat item
Barb. *a* in Ecclesia non consecra-
ta, non esse Altare (sane fixum)
consecrandum, sine Summi Ponti-
ficis licentia.

3. Portatile, ex lapide *b* unico
consecrato, constare oportet: esto
ligno undique circumdari, ad faci-
liorem conservationem, vel ad or-
natum, possit: modo tamen lapis
inclusus sit tantus, ut majorem
partem Calicis, & Patenæ capiat,
hoc est, ut super illum, Calix, &
Patena sustentari queant: quo ca-
su supra lapidem, & non supra li-
gnum curari debet, ut Calix, &
Patena ex majori ipsorum parte
collocetur, licet id non esse scrup-
ulose curandum, modo non sit
periculum lapsus, recte moncat
Suarez. *c*

I 7 Usus

a Barbof. de jure univers. l. 2. c. 7.
num. 12. *b* Ibidem citati & passim.

c Suar de Sacr. d. 81. sect. 5. §. Dicen-
dum ergo sine.

4. Usus talis aræ consecratæ, est, ut Calix, & Patena, sicuti dictum est, & etiam particulæ, si quæ sunt consecrandæ, non solum sint super ipsam, tempore consecrationis, verum etiam, ut ibidem sint, usque ad Communionem Sacerdotis, cum enim, etiam & particulæ prædictæ pertineant ad Sacrificium, quod tunc peragitur; & super Aram, & usque ad perfectionem Sacrificii, coram Sacerdote, perstare, rite debent, de qua re vide quæ dicam infra lib. 2. cap 5 § 12. num. 2.

5. Nota denique, quod in eo Altari, quo proprius Episcopus celebravit (*cantavit*, habet textus *a*) eodem die, non licet celebrari ab alio inferiore Sacerdote sine licentia, saltem *b* tacita, ejusdem: videtur tamen hic Canon in desuetudinem abiisse: nam propter

ca
jus
A
6.
lig
col
ren
qu
cu
un
na
co
fu
co
pa
te
ta

a C. in Altari de consec. dist. 2. *b*
Gavant in Man. Episc. V. Altaris n. 28.

ea standum esse consuetudini cu-
jusque loci recte notat Lessana. *a*

*An Ara ex duabus Lapidibus unitis
construi, vel refici possit.*

6. **F**abricavit quidem ex duobus
Lapidibus insertis in duabus
lignestabellis Aram, ita invicem
colligatis, ut instar libri, clauderentur, & aperirentur. Dixi nequaquam *b* eo uti ad Sacrificium licuisse. Ratio fuit, quia non fuisset unus Lapis, unam Christi personam significans. Adde quod fuisset contra omnium Ecclesiarum consuetudinem

7. Quid, si pars Lapidis non consecrati addatur, seu inseratur parti Aræ consecratæ? Dico, partem additam *c* non fieri consecratam, quia pars addita non facit
unum

a Lessana V. Altare num. 13.

b Vasq. de Sacr. d. 23. c. 2. n. 16. Fag.
1. Eccl. præc l 3 c 22 n 9.

c De lugo de Sacr. d. 20. sect. 2. n. 68.

unum physicè continuum cum consecrata: Ara enim, ut modo dixi, debet constare ex uno & simplici lapide, unam Christi personam significante. Quare, nisi pars consecrata tanta sit, ut sustentare Calicem, & Patenam possit, uti ea non licebit, prætextu quod modo dicto, fuerit resecta.

8. Scio, quod si assuatur frustum serici non benedictum planetæ v. g. benedictæ, tota planeta erit benedicta, idemque, si parum aquæ, vel olei infundatur in aquam benedictam, vel oleum consecratum; ac in casu nostro, quia requiritur dicta unitas physica, idem dicere non possumus.

*An in Ara debeant condi Reliquia
Sanctorum.*

9. **I**N consecratione Altaris solent recondi in ejus sigillo, sacræ Reliquiæ. Sigillum, seu, ut etiam vocant, Sepulchrum, hac in re, est,

est parvulus ille loculus in ipsa mensa, vel basi Altaris, seu Aræ, in qua includuntur Reliquiæ; nam propterea Sacerdos, in ipso Missæ introitu, osculans Altare, dicit. *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum, quorum reliquiæ hic sunt*, &c. Dubitatur ergo, an hoc quod fieri solet, ita soleat, ut deficientibus reliquiis, legitima non sit Altaris consecratio?

10. Dico, non a requiri cum tanto rigore reliquias. Ratio est, quia, ut expendit Coninch, b non habemus clarum textum tantam necessitatem requirentem. Adde consuetudinem in contrarium rationabiliter in eo fundatam, quod, non semper in promptu, pro tanta Altarium multitudine adsint sacræ reliquiæ. Sacerdos ergo cum dicit *quorum reliquiæ hic sunt,*

a *Vasq. de Sacr. 233 c. 2. numer. 17. Suar. de Sacrif. d. 81. sect. 5. §. 3. additur sine. Coninch de Sacr. q. 83. art. 4. d. 2. n. 242. b Coninch ibid.*

sunt, ideo dicit, quia, de more, solent, inibi adesse reliquiæ: sicuti dicit Dominus *vobiscum*, & *Orate fratres*, etiam, solo uno præsentem, quin scilicet de more multi solent adesse.

11. In defectu reliquiarum non posse *a* includi particulam Sacræ Eucharistiæ, certum est, quidquid dicat Jo. Andreas, & Durandus apud Vasquez. *b*

Quando amittit consecrationem Altare, ita ut illi uti ad Sacrificium, amplius, non possimus.

12. **S**I sit fixum, hoc est, consecratum ut totum, & ut integrum Altare stabile, amittit consecrationem, vel per enormem fractionem vel per solam amotionem à, si ab, cui est lapidea tabula affixa;

si sit
a Vasquez loc. cit num. 18. b Vasquez ibid c G. Quod in dubiis & c. ligneis de consecr Eccl.

si sit portatile, seu mobile, hoc est, consecratum, ut tabula lapidea separata à reliquo materiali Altari, tunc consecrationem amittit, & quando ita frangitur, ut illi non valeat superponi Calix, & Patena, saltem ex majori parte ipsorum. Ratio utriusque dicti est, quia in priori casu amittit formam, sub qua Altare consecratum fuit, (fuit enim consecratum ut stabile) in posteriore fit ineptum ad Sacrificium juxta supradicta c. 1 §. 5. nu. 1. & c. 3. §. 3. num. 1. in simili.

13. Probabilissimum b item puto, Aram non amittere consecrationem, si ea integra remanente, dissolvatur à ligno. cui sorte inserta erat, quia lignum non apponitur lapidi, nisi vel ad ornamentum, vel frequentius ad custodiam.

14. Nec

a *Coninch loc. cit. Delugo de Euch. d. 20. sec. 2. num. 67.* b *Sà. V. Altare. Suar. de Sacram. d. 81. sec. 5. §. 3. additur.*

14. Nec item violabitur; *a* si Aræ cornua, quæ sacro Chrismate in eius consecratione inunguntur, etiam omnia frangantur, modo pars restans sufficiat ad sustentandum Calicem, & Patenam. Ratio est, quia per illam unctionem non cornua solum consecrantur, sed tota Ara, quare, si pars ad Sacrificium remanet consecrata remanet.

15. Quid si frangatur Sigillum, & Reliquiæ amoveantur? Puto, non violari, *b* apto interim remanente lapide ad Sacrificium: cum enim nos, modo num. 10. dixerimus, eiusmodi Sigillum, seu Reliquias non esse de necessaria forma, consequenter hic dicimus, per talem amotionem, nequaquam violari.

16 Sunt

a Delugo d. 20 de Sacram. sect. 2. num. 75. *b* Delugo loc. cit. Coninch q. 83 de Sacram art. 2. d. 2. numer. 40. Sà V. Altare. Castrop. de Sac. disp. unica p. 9. n. 6.

16. Sunt in Domo nostra Professa Panormitana, & alibi, aliqua Aræ portatiles, tam latæ, ut Altari octo, vel novem palmorum superimpositæ, totam superiorem ejusdem Altaris superficiem adæquent. Cum ergo hæ separatim ab Altari fixo consecratæ fuerint, ut omnes qui tunc affuimus, vidimus, etiam si à dicto Altari removeantur, retinent consecrationem, quia vere Aræ portatiles sunt, licet non sine magno duorum, vel quatuor virorum conatu portari queant. Insuper, si fragantur, etiam in tres, quatuor, plures partes, dummodo hæ capiant Patenam, & Calicem, non amittent consecrationem, & consequenter poterimus iis in pluribus Ecclesiis uti ad celebrandum, sicuti in simili de cingulo diximus cap. 3, §. 3. n. 2.

De

§. II.

De Mappis.

I. **A**ltare debet esse, ex Rubricis Missalis, tribus Mappis, seu Tobaliis, præter Corporale, in superiori tabula coopertum, Vasquez, *a* & Suarez *b* docent sufficere, præter Corporale duas: Præpositus, *c* iidemque notant posse esse unam duplicatam.

Imo idem Præpositus *d* citans eundem Suarium, & Azor, ait, non esse improbabilem sententiam dicentem, non peccari mortaliter ab eo, qui cum una Mappa, præter ipsum Corporale, Sacrum in necessitate facit. Necessitas autem hæc erit propter paritatem rationis

a Vasquez de Euchar. d. 233. cap. 3. num. 21. *b* Suar. de Sacram. d. 81. sec. 6. § Dico ergo. *c* Prap. 3. par. q. 33. dub. 4. num. 368. *d* Idem ibidem sine.

nis mensuranda , sicuti in simili
mensuravimus supra c. 3. §. 1. n. 4.

Ex qua materia eas fieri oportet
dicam mox §. 3. à n. 3.

2. Ejusmodi Mappæ non neces-
sario debent esse benedictæ , ex *a*
Suario , & Layman : *b* cujus tamen
contrarium docet Delugo , *c* sed
puro id ab ipso affirmari ex con-
gruitate, nam ceterum ibidem post
pauca *d* ipse docet, & nos infra di-
cemus , certum esse in universum
non omnia , quæ in Rubricis Mis-
sialis exiguntur , afferre obligatio-
nem gravem , nisi aliunde constet
de Ecclesiæ præcepto , at non ha-
bemus unde cum tanto rigore eius-
modi benedictio Mapparum exiga-
tur.

3. Immo , satis benigne , Lay-
man *e* affirmat , posse Mappam
mundam

a Suar. de Sacr. loc. cit. *b* Laym.
l. 5. tr. 5. cap. 6. n. 11. sine. *c* Delugo
d. 20. de Euch. sect. 2. n. 76. *d* Ibid.
n. 76. *e* Laym. dicto l. 5. tr. 5. c. 6. n. 11
sine citans Azorium & Sà.

mundam profanam non benedictam assumi, ad ornandum Altare, pro celebranda Missa, ubi deesset, benedicta, & finito Sacro, reddi ad usum priorem profanum. Ratio est, (inquit) quia de harum Mapparum benedictione nihil in jure sancitum est.

§. III.

De Corporali, Palla, Purificatorio.

1. **C**orporale, ut & Palla, quæ est pars Corporalis (olim enim, ut nunc etiam fit apud Ecclesias Orientales, cum parte Corporalis cooperiebatur Calix) & in qua, si esset capax, posset consecrari; benedicta esse omnino *a* debent. Nec serica sint, vel alterius materiae, sed lintea, *b* & quidem alba, nisi quod Corporale in extimis parti-

*a Delugo d. 20. de Euch. sect. 2. n. 76
aliquo. b Idem & passim.*

partibus, & Palla in parte superiore, qua Calicem non tangit, ex quacunque pretiosa materia, vel colore ornari *a* potest.

2. Purificatorium item, quo Calix tergitur, album, & ex lino esse oportet, non tamen necessario benedictum ex Suario, *b* & Gavano, *c* licet benedictum esse oportere, doceat Layman. *d*

3. Quæsitum fuit, an corporalia, Pallæ, Purificatoria, (& eadem quæstio esse potest de Amictu, Alba, & Mappis, quæ lineæ esse debent) legitime fieri, ex Canape, vel ex Gossipio, possint.

Posse ex Canape *e* certum mihi est, si quidem telæ ex Canape censentur.

K

sen-

a Layman. l. 5 tract. 5. c. 6. num. 11.
b Suar. de Sacr d 8 sect 8. § 4. addendum.
c Gavant in Rubr Missar. pag. 2. tit. 1. num. 1. litt. 1. *d* Laym. loc. cit. n. 12. §. 6. *e* Azor p. 1. l. 10. c. 28. q. 8. citans Tabienam & Armill.

sentur, in humana acceptione, & usu, lineæ; iis enim, ad sternendas mensas, & ad interiores tunicas communiter utimur, ad quarum similitudinem Mappas, Albas, & prædicta assumpsit Ecclesia.

4 Maius dubium est de Gossipio; de quo tamen sic habet Azor. *a* Plinius *b* testatur ex Gossipio fieri lina xylina: quod si ex eo fiunt lineæ vestes, hoc sufficit. Ita Azor, & quidem probabiliter, loquens de Corporali, id quod propter paritatem rationis de aliis prædictis dici recte potest.

Confirmo proferendo verba Plinii Superior pars Ægypti (ait) in Arabiam vergens gignit scruticem, quem aliqui Gossipion vocant, plures xylon, & ideo lina inde facta xylina. Parvus est, similemque barbata nucis defert fructum, cuius ex interiore bombyce lanugo netur, nec ulla sunt eis in candore, mollitieve præferenda. Hæc Plinius, ubi nota illud (lina inde

a Azor loc. cit. *b* Plin. l. 19: c. 1.

inde facta) linea ergo est ex Gossipio contexta tela : esto enim linum, Canape, & Gossipium, specie physica, inter se differant ; non differunt in hominum acceptatione, usuque vestium.

Nota item obiter, ætate Plinii, in ea tantum regione crevisse xy-lon, nunc passim in Sicilia, & Italia colitur, & vulgare est, vocaturque *Cortone*, vel *bambace*.

§. IV.

De Lumine.

Lumen requiritur a saltem unum, sed ex congruenti consuetudine curandum est, esse saltem duo, si haberi, saltem unum non possit ; immo si extingatur ante consecrationem sine spe reaccendendi, dicere, vel prosequi Missam, etiam si neces-

K 2   saria

a *Azor. Tol. Coninch apud Bona. de Euch. d. 4. q. ult. p. p. 9. n. 31.*

saria foret ad dandum Infirmo viaticum nemini? *a* licet.

2. An vero necessario eiusmodi lumen ardere debeat, in candela cerea, dubitant Doctores, sed probabiliter tandem plures *b* consentiunt, citra scandalum, & in causa necessitatis posse in adipe, vel sævo, seu etiam in lucerna olei.

3. Gradum necessitatis distincte *c* non explicant: sed, præciso scandalo, (cui facile iri obviam potest, si instruat Sacerdos astantes) puto satis superque esse illam, quam de carentia Sacerdotalium vestium minoris momenti sufficere docuimus supra. *d*

4. Tertius cereus accendendus in consecratione, non *e* requiritur, cum

a Fagund 1. Eccl. præcept. l. 3. c. 22. n. 19. *b* Vasq. de Sacr. d. 2. 33. c. 4. n. 25 alique apud Dian. p. 2. tr. 14. resol. 458 & 67. Delugo d. 20. de Euchar. sect. 2. n. 77. *c* Laym. l. 5. tr. 5. c. 6. n. 17. fine. *d* Supra esp. 3. §. 1. n. 4. *e* Delugo loc. cit. n. 79. fin.

cum tanto rigore, quamvis enim Rubricæ Missalis illum exigant, non tamen omnia, ut modo §. 2. n. 2. innuimus, qui in Rubricis ponuntur nisi aliunde grave præceptum colligatur, obligant sub peccato.

§. V.

De Missali.

1. **R**equiritur, & Missale. Sed qui memoriter scit ea, quæ dicenda sunt in Missa, idque sine morali periculo errandi, non peccat, si sine illo celebret; quidquid aliqui dicant, sicuti nec peccaret luscus, qui ceteras actiones exhibendas in Missa videt, nec ra- men videt legere, si vel memoriter legenda sciat, vel à Sacerdote adjuvetur. Favet Suarez, c qui sic habet. *An vero, ubi liber deest, &*

K 3

Sacer-

a Delugo ib. n. 78: b Idem ib. c Suar: de Sacr. d. 81. sec. 6. §. 4. requirunt sine.

Sacerdos esset ita instructus, ut moraliter non dubitaret, se posse omnia integre dicere sine libro; an inquam esset tunc peccatum id facere, aliorum iudicio relinquo: nam ego propter multorum auctoritatem, licentiam dare non audeo, & aliunde sufficienter rationem peccati non invenio. Hæc Suarez sed jam Delugo, loco citato, licentiam concedit, dum absolute docet, in eo casu non peccari.

2. Ad id, quod docemus, facit illud, de quo, multis ab hinc annis, Caltanisertæ in Patria mea Patres aliqui ex nostra Societate disputarunt: Nemus est nomine, Mimianum, octo milliariis Italis à dicta Civitate distans, amœnissimis prætis undique circumseptum, & propter multitudinem incredibilem Damarum ibi impune palantium, rota Sicilia clarum. Ad sunt ibidem magnificæ ædes, ad habitandum, nec deest Sacra ædes, ad celebrandum. Ad hæc igitur visenda convenerunt semel tres, vel quatuor

Sacer-

Sacerdotes ex Collegio nostro, cui ego indignus tunc præeram; & invenerunt ibi quidem totum instrumentum Sacrum, verum, per incuriam, nescio, cujus, deerat Missale. Quid ergo, uni ex illis magis celebrandi cupido, faciendum? Audi remedium. Is, convocatis sociis, singulisque aliqua suggerentibus, scripsit integre totum Canonem, & totam Missam de S. Maria in Sabbato, illamque votivam (erat autem dies feriæ) sine periculo lapsus memoriæ, exscripto, celebravit. Noluerunt ceteri scrupulosiores eo uti remedio, immo prolixam toto die disputationem cum ipso, ne dicam contra ipsum, protenderunt, & cum domum redissent rem mihi quasi illum Sacerdotem notantes, detulerunt. Sed certe eum vindicavi à calumnia, & ipsos potuisse sine scrupulo, ejusdem exemplum sequi, diserte, propter dicta numer. præcedente, aliasque rationes, pronuntiavi.

§. VI.

*De Cruce aliisque requisitis circa
Altare.*

I. **A**pponitur & Crux, sed non
^a cum tanto rigore præce-
 pti: immo ab aliquibus docetur,
 Crucem non esse in Altari statuen-
 dam, ubi servatur clausum in Ta-
 bernaculo Sanctissimum Christi
 Corpus: in quo enim loco adest,
 quamvis veluti sub cortina, ipse
 Dominus personaliter, alio signo
 ipsum repræsentare opus non est.
 Contrarium sentit, & quidem pro-
 babiliter Gavantus, quia Rubrica
 Missalis in omni Missa requirit ad-
 hibendam esse Crucem. Sed pro-
 fecto, quando est exposita super
 Altare Sacrissima Eucharistia,
 sit certum, ^a necessariam nequa-
 quam

^a *Suar. de Sacr. d. 81. sect. 6. §. 4. ad-
 dere aliq.*

quam esse Crucem, quia jam ipse Dominus Crucifixus palam est.

2. Olim inter Curiosos Rubricarum contentio fuit, an observetur Rubrica, quæ Crucem in Altari, dum sit sacrum, exoptulat, si adsit Crucis, vel Crucifixi effigies depicta in Tabula, vel pariete? Satis observari Rubricam, affirmabant aliqui, quia jam adest Crux. Negabant alii, quia, præter illam Iconem depictam ad parietem, requirebant, juxta Rubricæ apicem, aliam Crucem super Altare inter candelabra, & ob oculos Sacerdotis, tum ad orandum, tum ad incensandum.

Dico, utrosque sensisse probabiliter, sed à me contra Gavantum & audiri libentius affirmantes. Neque enim ejusmodi requisita adhiberi debent, sub ritu metaphysico, & pœne dicam pharisaico; sed morali, & humano. Quis autem moraliter

a Gavant. in Rubr. Miss p. 10. 20.
lit. D.

raliter amplius Crucem requirat, si Crucem habeat in prospectu (licet non inter candelabra) ad quam, & orare, & incensare, & quælibet, circa illam officia, exhibere possit?

3. Venia ad cetera requisita. Pallium, quo in anteriore fronte ornatur Altare, Pulvillus ad sustentandum Missale, Candelabra, Bursa, intra quas servantur Corporalia, Velum, quo operitur Calix, manutergium, & si quæ alia sunt ejusmodi aliquantulum remota à sacris actionibus, benedictione, ut sacro usui deserviant, nequaquam indigent: id quod, propter eandem rationem, de quibusdam vasis diximus c. 1 § 6 num. 6.

Insuper ex pari, immo majore ratione, quam ex Layman supra notavimus § 2. numer. 3. quando aliquod ex his prædictis præsto in Ecclesia non est, id ex profanis, sed congruenter mundis, mutuo recipi ad sacrum Missæ Ministerium

rium poterit, & deinde usui priori suo scrupulo reddi.

CAPUT VI.

De Tempore Sacrificii.

§. I.

Quo die celebrari possit, ubi de Triduo hebdomada Sancta.

I. **Q**Uocumque die Sacrificium Missæ offerri, licite posse præter feriam sextam hebdomadæ Sanctæ, est Doctrina communis. Quamvis igitur consueta sit praxis, Sabbato Sancto, & die Jovis Sancto, abstinere Sacerdotes à Missa, in signum mœroris ex Christi Domini Passione concepti, tamen, posset a suas quisque celebrare Missas privatas, etiam summo mane,

a Suarez, Fagund De lugo qui eos citat sequiturque de 20. de Euch. sect. 1. num. 8.